

PRIPREMA BOLESNIKA ZA LABORATORIJSKE PRETRAGE

Opće upute za pripremu bolesnika prije uzimanja uzorka krvi

- Dan prije uzimanja krvi potrebno je izbjegavati intenzivnu tjelesnu aktivnost, uzeti uobičajene obroke hrane, ne premasne
- Poslije **22 sata** uvečer, dan prije odlaska u laboratorij, ne treba ništa jesti, piti alkohol ili pušiti
- Najveće promjene nastale unosom hrane su u vrijednosti glukoze, željeza, lipida i alkalne fosfataze
- Pri mjerenju koncentracije urata, zahtjev je da bolesnik **3 dana** prije uzimanja krvi ne unosi obroke bogate purinima i da **2 dana** izbjegava unos lijekova i alkohola
- Ako se zna da neka farmakološki aktivna tvar (lijekovi, alkohol, kofein, nikotin, sredstva ovisnosti, oralni kontraceptivi) značajno utječe na koncentraciju analita koji se mjeri, treba je, ako je moguće, izbjegavati najmanje 2 dana prije uzimanja krvi
- U pravilu krv od bolesnika treba uzeti ujutro između **7 i 10 sati**, dok je bolesnik odmoren i prije nego što je podvrgnut terapijskim i dijagnostičkim postupcima
- Važna je činjenica da se referentne vrijednosti dobivaju iz uzoraka krvi uzetih ujutro

Opće upute za uzimanje jednokratne mokraće za kvalitativnu analizu

- Uzorak izbora je srednji mlaz **prve jutarnje mokraće**, nakon noćnog sna, toalete vanjskog spolovila, prije doručka i drugih aktivnosti, pri čemu vrijeme od posljednjeg pražnjenja mjehura treba biti najmanje 4, a najviše 8 sati
- Analiza se ne preporučuje raditi kod žena neposredno prije, za vrijeme i neposredno poslije menstruacije, kao ni kod žena koje imaju vidljiv vaginalni iscjedak
- Mokraću treba skupljati u čistu čašu s poklopcem, koja je za jednokratnu upotrebu
- Analizu mokraće treba izvršiti unutar 2 sata (najkasnije 4 sata) po uzimanju uzorka

Upute za prikupljanje 24-satne mokraće

- Prikupljanje mokraće počinje **drugom** jutarnjom mokraćom, nakon što se prva baci.
- Tijekom cijelog dana i noći prikuplja se mokraća u čiste, oprane plastične boce, a slijedećeg jutra se doda i prva jutarnja mokraća.
- **Iznimno je važno donijeti u laboratorija svu sakupljenu mokraću izmokrenu u 24 sata! Pogrešno skupljena mokraća uzrok je pogrešnih rezultata!**

NAPOMENE:

- Žene za vrijeme menstruacije ne smiju sakupljati 24 satnu mokraću
- **Tijekom sakupljanja mokraće potrebno je piti dovoljnu količinu tekućine (1-1.5 l tekućine tijekom dana)**
- Prikupljenu mokraću treba čuvati na hladnom mjestu do dolaska u laboratorij

Upute za pripremu bolesnika prije određivanja željeza

- **24 do 48** sati prije uzimanja krvi ne piti sokove obogaćene vitaminima i pića uz dodatak roboransa
- Uzorak krvi od bolesnika uzeti u vremenu **od 7 do 10 sati ujutro**, jer željezo ima značajnu dnevnu varijaciju (i do 70%)
- Ako je bolesnik pod terapijom preparatima željeza i/ili multivitaminским preparatima obogaćenim željezom, kontrola željeza u krvi izvodi se:
 - najmanje **10** dana nakon peroralnog uzimanja preparata željeza
 - **3 dana** nakon davanja intravenoznih preparata
 - mjesec dana nakon intramuskularnog davanja željeza
- Koncentracije željeza u serumu su povećane kod primjene:
 - acetilsalicilne kiseline
 - kloramfenikola
 - oralnih kontraceptiva
 - multivitamina
 - kemoterapijskih agensa (cisplatina, metotreksat)
- Određivanje željeza ne treba provoditi u stanju akutne infekcije

Upute za pripremu bolesnika prije određivanja lipidnog statusa

- **Dva tjedna** prije uzimanja uzorka krvi
 - uobicajeno se hraniti
 - izbjegavati promjene u tjelesnoj težini
- **48 sati** prije uzimanja uzorka krvi
 - izbjegavati intenzivnu tjelesnu aktivnost
 - ne uzimati alkohol
- **24 sata** prije uzimanja uzorka krvi
 - uzimati uobičajene, ne premasne, obroke hrane
- **12 sati** prije uzimanja uzorka krvi
 - poslije **19 sati** uvečer, dan prije odlaska u laboratorij, NE uzimati hranu, piti alkohol, kavu ili pušiti
- Prethodno gladovanje može dati pogrešnu sliku o vrijednostima lipida u krvi, jer dovodi do mobilizacije masti iz depoa masnog tkiva

- Određivanje kolesterola **NE** treba provoditi prije nego što prođe **8 tjedana** od:
 - akutnog infarkta miokarda
 - moždanog udara
 - kirurške operacije
 - traume
 - sekundarne bolesti s promjenama u metabolizmu lipida
 - akutne bakterijske ili virusne infekcije

Upute za pripremu pacijenta za određivanje spolnih hormona

Priprema pacijenta prije određivanja prolaktina

- Uzorak krvi uzima se pacijentu između 8 i 10 sati ujutro, 3-4 sata nakon buđenja, uz obavezno prethodno mirovanje (ležeći ili sjedeći položaj) od 30-ak minuta.

Priprema pacijenta prije određivanja FSH, LH, E2, PROG

- Preporučeno vrijeme uzorkovanja krvi za vrijeme menstrualnog ciklusa:
 - 3 – 5 dan menstrualnog ciklusa za analizu FSH, LH i E2
 - 21 – 23 dan menstrualnog ciklusa za analizu PPROGESTERONA

Priprema pacijenta prije određivanja TESTOSTERONA

- Muškarci: uzorkovanje ujutro natašte
- Žene: uzorkovanje ujutro tijekom folikularne faze menstrualnog ciklusa

Upute za pripremu pacijenta za određivanje tumorskih markera

- Preporuka za uzorkovanje je ujutro natašte.
- Krv za **PSA** treba uzeti prije bilo koje kliničke manipulacije prostatom. Sva određivanja poduzeta suviše rano treba ponoviti. Biopsija prostate, transuretralna resekcija prostate ili traumatska kateterizacija mogu značajno povećati serumsku koncentraciju PSA.
- Krv za **Ca 125** ne treba uzimati tijekom menstruacije koja može povećati serumsku koncentraciju 2-3 puta. Potvrdni uzorak treba tražiti izbjegavajući uzorkovanje tijekom menstruacije.

UPUTE ZA PROVOĐENJE TESTA ORALNE PODNOŠLJIVOSTI GLUKOZE (oGTT)

- 3 dana prije izvođenja testa konzumiraju se uobičajeni obroci, bez promjena u unosu količine i vrste hrane i pića, bez ograničenja tjelesne aktivnosti
- 24 sata prije izvođenja testa zabranjena je jača fizička aktivnost (plivanje, teretana, vožnja bicikla)
- večer prije izvođenja testa, od 22 sata nadalje, zabranjen je unos hrane i pića. U navedenom periodu smije se piti samo običnu vodu.
- test se izvodi tako da se krv od ispitanika uzme na početku samog testa te ispitanik zatim popije točnu određenu količinu glukoze otopljene u vodi
- mjeri se razina glukoze u krvi u određenim vremenskim razmacima
 - kod trudnica: natašte, 60 minuta nakon opterećenja te 120 minuta nakon opterećenja
 - kod ostalih: natašte te 120 minuta nakon opterećenja
- Za vrijeme testa pacijent mora mirovati, ne smije pušiti, jesti, piti kavu i druga pića (osim obične vode).

Upute za pripremu bolesnika i uzimanje stolice na okultno krvarenje

- **7 dana** prije testa ne preporučuje se uzimati lijekove koji mogu dovesti do krvarenja u probavnom traktu i pojave krvi u stolici (aspirin, indometacin, fenilbutazon, rezerpin, kortikosteroidi i dr.)
- Test treba odgoditi kod proljeva, menstruacije, krvarenja iz hemeroida i hematurije
- Preporučuje se analizirati tri uzastopne stolice kroz 3 dana i to po dva uzorka s različitih mjesta iz svake stolice
- **72 sata** prije testa i za vrijeme testa izbjegavati
 - konzumaciju vitamina C, ne više od 250 g/dan,
 - crveno meso – govedina, janjetina
 - sirovo voće i povrće – lubenice, rotkvice, mrkve, ciklu, repu

Napomena – suplementi željeza sadrže visoke doze vitamina C.

UPUTE ZA PRIPREMU PACIJENTA KOD PRAĆENJA ANTIKOAGULANTNE TERAPIJE (PV-INR)

- Ne uzimati oralnu antikoagulantnu terapiju prije vađenja krvi.
- Ne mijenjati uobičajene prehrambene navike.
- Ne smiju se uzimati veće količine namirnica bogatih vitaminom K (rajčica, banana, zeleno lisnato povrće: brokula, špinat, zelena salata, blitva, šparoge).